

J. PLANČIĆ, *Mrtva priroda*. Bol, Galerija umjetnina »Branko Dešković«

akvarelu, tehnici kojom ih je realizirao i K. Afan de Rivera. One su zaštitni znak intimizma S. Šohaja. Krajem desetljeća nastupaju slikari koji su u poslijeratnome razdoblju razvili našu umjetnost i izvornim prinosom uključili je u svjetske tokove. Osobitu pozornost mrtvoj prirodi posvećuje O. Gliha, čija je »Špiritijera« (1939, Moderna galerija u Zagrebu) svojim jedinstvom osjećajnosti i razuma te osjećanjem za fakturu paradigmatičko djelo toga razdoblja. I ostale Glihine mrtve prirode, pune doživljaja i poezije, ostvarene su u punome slikarskome bogatstvu. U koncepcijskoj širini kolorizma četvrtoga desetljeća javlja se m. p. u uobličanim individualnim izrazima Z. Šulentića, I. Domca, M. Mankanca, I. Joba, I. Šeremeta, B. Kovačevića, J. Crnoborija, V. Svečnjaka, O. Postružnika i E. Kovačevića. Znatnu pozornost mrtvoj prirodi posvećuju N. Đorđević (»Cvijeće«, 1944), C. Dujšin-Ribar i M. Ehrlich. Otvorenom paletom slikaju u ratnome razdoblju mrtve prirode M. Veža i A. Kaštelančić (»Lubenice«, 1942). Raznolikijim postaje raspon predmeta; to pokazuju »Cipeliši« (1930) Đ. Tiljka, oderane životinje Becića, Bulića, plinska maska V. Šeferova (1939), Vežine reprodukcije, Glihine orasi, Becićevi vrganji. Ta opsjednutost svakodnevnim odjekuje u mrtvim prirodamo I. Dulčića (1949), a nastavlja se u realizmu mrtvih priroda šestoga desetljeća. Dok su E. Murtić i Z. Prica jedva dotakli mrtvu prirodu (1951), N. Reiseru je to najčešći

J. VANIŠTA, *Bijeli luk*

motiv, pun lirske svježine i neposrednosti. I. Lovrenčić (od 1956) i H. Šercar (oko 1960) izražavaju se u crtežu; nekoliko su mrtvih priroda naslikali B. Dogan, M. Kumbatović, M. Kraljević i V. Sokolić, dok je J. Žuži m. p. glavni motiv. Novi psihološki naboj poprima m. p. u djelu J. Vanište, koji dovodi predmetnost do samoga ruba apstrakcije; njegova »Laterna magica« (1955, Moderna galerija u Rijeci) slojevit je i već sasvim uvjetna m. p. U sličnome duhu slika mrtvu prirodu Lj. Ivančić, ali s drugačijim izborom i izričajem (1954–64). U tome razdoblju O. Gliha otvorenim bojom slika ciklus smokava, grane kestena i primorski drač, što najavljuje otkriće gromača kao izvorne vizije pejzaža. Oko sred. šestoga desetljeća, kada se malo-pomalo uspostavlja naslijeđe naše umjetnosti, m. p. je ponovno popularna. Slikanje toga motiva više nije dijalog umjetnika s predmetnom stvarnošću, već pretežno s površinom slike; na mrtvim prirodamo razrađuje se autonomna plastična problematika koja komunikaciju omogućuje asocijativnom širinom shvaćanja. Takve su, više ili manje čitljive, mrtve prirode M. Tartaglie, A. Masle i A. Šojata. Važna postaje uloga detalja, odn. zona mrtve prirode na figurativnim kompozicijama Lj. Ivančića i M. Stančića. Prije svojih apstraktnih istraživanja nekoliko mrtvih priroda naslikali su O. Petlevski i F. Kulmer (1954–56), a u svijetu znakova i simbola na području mrtve prirode odvija se promjena stila O. Postružnika i A. Motike (1953). Naivno slikarstvo također poznaje mrtvu prirodu i to gotovo arhetipsku u smislu tog motiva u općoj povijesti umjetnosti. Slikaju ih I. Generalić, I. Večenaj, E. Buktenica, M. Skurjeni, I. Lacković Croata, M. Kovačić, F. Vujčec. — Sedamdesetih godina, poslije svojega nefigurativnoga iskustva, vraća se J. Vaništa figuraciji i mrtvoj prirodi, obrađujući jednostavne motive u najboljoj tradiciji hrv. slikarstva (»Bijeli luk«, 1978; »Povrtnice«, 1980). Figurativnome se jeziku vratio Đ.

J. MIŠE, *Mrtva priroda sa šunkom*. Zagreb, priv. vlasništvo

Seder, koji slika kompozicijske sklopove u žanru mrtve prirode. M. p. je česta tema u slikarstvu M. Dolenčić-Malešević i D. Cvek-Jordan, a pojavljuje se i u metafizičkim prizorima V. Jordana. U novoj teoriji umjetnosti, kao i u medijskim istraživanjima, izmijenjeni su tradicionalni lik. pojmovi i sadržaji, pa se neke suvremene pojave samo uvjetno mogu dovesti u vezu s mrtvom prirodom. Modelirani objekti Z. Vrkljana bliski su doživljaju mrtve prirode (1980), kao i reifikacija tezge na tržnici V. Poprzan (1982). D. Martinis nazvao je jedan svoj videotape »Mrtva priroda« (1974), dok je u fotografiji osobito sadržajne i nekonvencionalne mrtve prirode snimio J. Klarica. Reprodukcijska koju u sastavu mrtve prirode slikaju umjetnici od Bulića do Veže, opredmećuje se interpolacijom u instalacijama Slobodana-Brace Dimitrijevića kao konceptualna preobrazba moguće mrtve prirode (1979). U aktualnoj revitalizaciji realističkih poetika i postupaka (u rasponu od hiperrealizma do »nove slike«) ponovo se otkriva m. p. O tome svjedoče V. Jakelić (»Mrtva priroda u izlogu«, 1985) i N. Ivančić (»Mrtva priroda s fazanom« 1985). Zanimljive projekcije predmeta u prostoru ostvaruju na slikama i crtežima Z. Fio, a u keramici B. Uzur (»Postavljeni stol«, 1983–85).

LIT.: Z. Tonković, *Mrtva priroda u novijem hrvatskom slikarstvu* (katalog), Osijek 1979. Z. Ton.

MUAČEVIĆ-REIZER, Anica, slikarica (Zagreb, 4. IX. 1904 – 10. VII. 1983). Nakon kraćega boravka u Parizu učila na školi S. Arallice. Slika